

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita S. Liborii Episcopi, Calculo Laborantium Patroni

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1648

De Sancto Liborio Episcopo Cenomanensi In Gallia, Tutelari Urbis
Paderbornae In Westphalia, adversus nephriticos & calculi dolores
Patrono, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-12748

DE S A N C T O
L I B O R I O

EPISCOPO CENOMANENSI

I N G A L L I A,

T V T E L A R I V R B I S

P A D E R B O R N Æ

I N W E S T P H A L I A,

aduersùs nephriticos & calculi
dolores

P A T R O N O,

COMMENTARIUS HISTORICVS

IOANNIS BOLLANDI

E SOCIETATE IESV.

§. I. S. LIBORII *natalis, etas.*

i.

*Q*uartus Cenomanorum in
Galliâ Antistes fuit S. Libo-
rius, quem Gesta eius, quæ in-
frà ex veteri ms. Cenoma-
nensi dabimus, obijisse tradunt
v. Idus Iunij: quo die Vitam illius refert Rena-
tus Benedictus; licet Vita à Ioanne Morello

A

Cano-

2 VITA S. LIBORII PATRONI

S. Liborij
natalis 9.
Iulij.

Canonico Cenomanensi *collecta* (quam Gallicè Renatus edidit) *habeat*, quarto Idus Iulij in pace quieuisse: *quod incuriâ fortasse librarij factum*. Andreas Saussains in supplemento Martyrologij Gallicani, v. Idus, *sive die IX. Iulij, ita illius meminit*: Hoc ipso die Cenomanis S. Liborij Episcopi, cuius consecrata perpetuæ venerationi memoria sacris in fastis locum habet die 23. Iulij, quâ die dictum est de eo, post mortem in Germaniam ad Paderbornensem ciuitatē, tutelæ gratiâ, translato. Eodem die Philippus Ferrarius in generali catalogo SS. Cenomanis in Galliâ, S. Liberij Episcopi eiusdem vrbis. *Idem alibi quoque Liberium appellat, uti & Galestinus, Felicius, mss. quædam: at Claudius Robertus in Galliâ Christianâ, Liberium & Liborium.*

celebritas
23. Iulij.

2. *Prolixior Vita, sub Bisone Episcopo Paderbornensi scripta, atque ea que in 2. parte Legendæ an. 1483. excusâ extat, asserunt obÿsse x. Kalendar. Augusti, sive XXIII. Iulij. Quo die de eo ita habet Romanum Martyrol. cui & alia congruunt: Cenomanis in Galliâ, S. Liborij Episcopi & Confessoris. Constantius Felicius: Liborij Episcopi in Cenomanis. Appendix ad Martyrol. Adonis: Eodem die S. Liborij Episcopi ciuitatis Cenomanensis & Confessoris. Vetus ms. Martyrol. Monasterij S. Martini Treuiris: Paderebornæ Liborij Episcopi & Confess, ms. Florarium, vetus Martyrol. Coloniae an. 1490. editum, & alia mss. Vuardi nomine*

nomine insignita: Apud Cenomannicam ciuitatem depositio S. Liborij Ep. & Confessoris. Hic quinquagesimo ordinationis suæ anno, ad Patrem & patriam transijt feliciter ex hoc mundo. Carthusiani Colonenses *in Addit. ad* Vsuard. Cenomannis S. Liborij Ep. & Confessoris, multæ sanctitatis viri, quem Episcopatus sui anno quinquagesimo defunctum B. Martinus Turonensis sepeliuit. Galestinus *autem:* Apud Cenomanos S. Liberij Episc. & Conf. qui B. Martini Episcopi Turonensis æqualis, Diuini cultus propagator egregius extitit, veræque in Christo religionis Doctor ac magister, quàm plurimos ab erroribus maleque agendi consuetudine auocauit. Canisius *denique:* Item Cenomannis S. Liborij Episcopi & Conf. qui magnæ vir sanctitatis, multos ab errore & peccatis conuertit, Deique honorem ac cultum latè propagauit. Cùm Episcopatum 50. annis laudabiliter administrasset, obdormiuit in pace, atque à S. Martino Episcopo Turonensi sepultus est. Quiescit nunc Paderbornæ. *In primâ editione, aliquantò breuius, eadem serè perstringit.*

3. Ferrarius XXI. Iulij eum refert, ac Molanum citat, qui eius ad illum diem non meminit, sed XXIII. Iulij ita habet: Cenomanis depositio SS. non 21. Pauacij & Liborij Episcoporum & Confessorum. At S. Pauacius XXIV. Iulij colitur.

4. Quò seculo vixerit S. Liborius perspicuum est, vt qui sit à S. Martino Episcopo Turonensi

4 VITA S. LIBORII PATRONI

vixit secu-
bo 4. mandatus sepultura: hunc autem constat, Cæsario & Attico Coss. siue iuxta Æram vulgarem, anno Christi 397. obiisse: licet alij dissentiant, absque solido argumento. Quo verò anno decesserit Liborius, non est disertè expressum. Si, quod in Vitâ è Ioannis Morelli codice descriptâ traditur, inq; titulo secundæ Vitæ, id verè ab antiquioribus acceptum est, vixisse temporibus Constantini & Valentiniani Imperatorum; etsi XLIX. annis Ecclesiæ dicatur præfuisse, non potest ultra annum 385. superstes extitisse; aut saltem 389. si Constantino iuniore regnante ad Episcopale solium euectus est. Sed fortassis non Constantini legendum censebit quispiam, sed Constantij, qui anno 361. decessit.

quando eius
decessores? 5. Porro si, quod in huius Vitâ dicitur, immediatè successit S. Pauacio, atque hic, quod in ipsius quoque Vitâ traditur, S. Iuliano, primo Cenomanorum Antistiti, comes adiutorque datus à Romano Pontifice; consequens est, S. Iulianum non esse à S. Clemente missum in Gallias, nedum à S. Petro: sed vel Decio & Grato Coss. VI. XXVII. Ianuarij Letaldus Monachus ad eius Vitam in epistolâ ad Auefgandum Ep. scribit, S. Gregorij Turonensis sententiam secutus, vel fortasse paucis annis antè sub Philippo Augusto, aut etiam (quod Antonio Coruasserio in Historiâ Episcoporum Cenomanensium placuit) sub Gordiano. Nam si non est in Tabulis Episcoporum Cenomanensium error, etsi numquam Sedes vacarit, collocato S. Iuliani exordio circiter Consulatum Decij

Decij & Grati, annum videlicet Christi 250. si inde numerentur Sedis S. Iuliani anni 47. menses 3. dies 10. S. Turibij anni 5. mensis 1. dies 11. S. Pauacij anni 43. S. Liborij 49. perueniemus ad annum 395. & fatendū erit hunc neque Magni, neque iunioris Constantini temporibus Episcopum fuisse. Verū illud haud satis credibile, S. Pauacium S. Iuliano adiutorem datum, atque cum eo ad prædicandum in Archidiaconatus officio directum, postea in Gallijs annos 95. & quod excurrit, superuixisse. Sed de S. Pauacio, quem quidam Panatium appellant, 24. Iulij: de S. Turibio agemus 16. Aprilis. De ætate S. Liborij ac Sedis tempore Baronius in Notar. ad Martyrol. 23. Iul. Sedit annos 49. temporibus Valentiniani, Gratiani, & Theodosij Augustorum. Verū ab anno 364. quo imperare cœpit Valentinianus, ad 395. quo Theodosius decessit, consciuntur anni solū 31. Et prius decessisse S. Liborium inde liquet, quod S. Martinus S. Victorem, vel Victurium II. eo tempore quo mortuus est videtur circa an. 383. carit. adultumq; sacerdotio ipse initiarit, minimum obijisse. 14. post annis: vnde consequens videtur an. 383. aut etiam ante, decessisse Liborium.

§. II. S. LIBORII Vita.

6. **T**ernas S. Liborij Vitas damus, per breues, & MSS. codicibus Ecclesie Cenomanensis, beneficio Ludouici Cellouij nostri, acceptas.

6 VITA S. LIBORII PATRONI

Tres eius breues Vita, Citantur ea, ni fallor, à maioris Vitæ scriptore, his verbis cap. 1. n. 5. Non tamen desunt etiam certa de eius meritis apicum monimenta. Habentur etiam Gesta Pontificum eiusdem, cui præfuit, Ecclesiæ Cenomanicæ, simplici eloquio, & absque omni næuo figmenti, fideli narratione contexta: in quibus non plena aliquius eorum vitæ series replicatur, sed quis cui successerit, cuius meriti fuerit, quot annis Ecclesiam rexerit, breuiter etiam annotatum. Huius verò sacri ac pretiosissimi viti Liborij etiam transitus, ex hac valle lacrymarum ad societatem semper verè beateque gaudentium ciuium supernorum, quo contigerit ordine, latiùs indicatur. Extant & aliæ de eius ortu & vitâ litteræ strictim exaratae. *De his iterum cap. 5. n. 18.* Tradunt quoque litteræ superiùs memoratæ, multa quidem S. Liborium in hac vitâ fecisse miracula, sed multò plura postmodùm ad sepulchrum eius fuisse diuinitus ostensa, licet ob multitudinem suam nominatim expressa non sint.

ex mss. hic edita:

7. *Primo igitur loco Vitam breuem damus ex veteri ms. Legédario Ecclesiæ Cenomanensis. Deinde aliam ex vetusto item ms. de Vitis Episcoporum Cenomanensium, in Thesauro eiusdem Ecclesiæ recondito; cui Vitæ hic est titulus: Gesta Domni Liborij Cenomanicæ vrbs Episcopi, qui fuit temporibus Constantini & Valentiniani Imperatorum. Tertia descripta est è libro manu exarato Ioannis Morelli Canonici*
Ceno-

Cenomanensis, in quem Vitas Episcoporum Cenomanensium anno 1572. retulit. Ea ex prioribus duabus contexta; ab ipsone Morello, an potius ab antiquiore alio, haud nobis compertum. Hanc certè, à Petro Viello Gallicè versam, edidit Renatus Benedictus, vt iam monuimus.

8. Dein subiiciemus prolixiorē aliam Vitam grauitē & bonā fide conscriptam, vt censet, alia maior, qui primus eam edidit, Surius, Molanus quoque & Galefinius. Auctor Saxonem, id est, Westphalum, se fatetur l. 2. cap. 2. n. 7. De gente nostrā, hoc est, Saxonica, inquit. Et cap. 8. n. 37. & maxime Saxones nostri. Ex lib. 1. cap. 5. n. 18. conijcere quopiam licet Canonicum fortassis Ecclesiæ Paderbornensis fuisse: Quod nos faciliè, inquit, credimus, ex his quæ oculis nostris videre meruimus postquam ad nos sacrum translatum est corpus. Quando eam scripserit Vitam ac Translationem, inde est manifestum, quòd Bisoni, quarto Paderbornensi Episcopo, eam dicarit, vt patet lib. 2. cap. 1. n. 1. Biso autem quando sederit, ita statui potest: B. Hathumarus obiit anno 815. aut 816. vt infra patebit: Baduradus sedisse dicitur annis ante annos 48. Ei ergo an. 863. vel sequenti successit Luitharius, qui an. 865. vt 3. Februarij ex Vita S. Ansharij, & 4. ex S. Remberti perspicere est, ipsum S. Rembertum Archiepiscopum consecrauit. Luithario annos 26. tribuunt Gobelinus Persona, Auctor Vitæ S. Meinwerci 5. Junij, alijsq; Verùm ij B. Hathumarum mortuum ponunt an. 804. mendosè. Luithario Biso successit, cui Vita

8 VITA S. LIBORII PATRONI

dicata, tempore Arnulphi Imp. qui an. Christi 900. imperij 13. obiit. Auctorem hunc ita citat, eiusq. etatem indicat Gobelinus cap. 38. Ad hunc locum (Paderbornam) Karolus sæpè diuertit; quoniam, vt scribit quidam, qui postea in eodem loco, tempore Arnulphi Regis vitam duxit religiosam, hic locus viris omni nobilitate generis animique semper insignibus abundabat. aliaque subdit, quæ hic Auctor habet
Paderbornæ lib. 2. cap. 2. n. 4. Vnde verò quæ litteris mandauit, ipse acceperit, indicat lib 2. cap. 3. n. 10. Clericorum verò, quibus id negotij commendatum est, præcipuus erat quidam Presbyter, Ido cognomine, qui omnem suæ profectiois historiam, & signa quæ in eâ diuinitus ostensa perspexerat, partim viuâ voce intimata, partim litteris breuiter annotata, ad nostram fecit venire notitiam. Hunc Anonymi Auctoris insignem Commentarium accepimus ex ms. codice monasterij Corfendonceni Canonicorum regularium in Brabantiâ, contulimusque cum Suriij & aliâ posteriùs adornatâ Paderbornæ nuper, ad alterius codicis fidem, editione.

alia alibi Vita.

9. *Ex hac breuiatam S. Liborij Vitam è Bodecensis in Westphaliâ cœnobij manu exarato Passionali nobis descripsit Ioannes Gamanfius noster: quæ eadem, vnâ cum Translatione extat in 2. parte Legendæ anno 1483. Coloniae, dein 1485. Louanij excusâ. Succinctè S. Liborij Vitam è Surio expressere Franciscus Haræus, & Zachariás Lippelous, atque in Gallicano Marty-*

Martyrologio ad 23. Iulij Andreas Saussaius, Fufius de eo agit in Gallicâ Episcoporum Cenomanensium Historiâ, Antonius Coruasserius Curtellus Cenomanus, insigni vir eruditione & iudicio.

§. III. S. LIBORII *Translatio.*

IO. **D**OCTOR Gobelinus Persona Decanus Bilfeldensis & Officialis Paderbornensis, qui ante 240. annos scribebat, in Cosmodromio, etate 6. cap. 41. de S. Liborij Translatio-
Translatio reliquiarum eius an. 836. facta;
 ne ista habet: Anno imperij Ludeuici XXIIV. translatus est S. Liborius de ciuitate Cenomanicâ Galliæ, in quâ quondam ipse fuerat Episcopus, ad Paderbornam Westphaliæ; Aldrico Cenomanensem & Badurado Paderbornensem regentibus Ecclesias. Hic Aldricus fuit accusatus apud Gregorium Papam IV. vt habetur 2. quæst. 6. Decreto nostro. Et quidam Clericus Ecclesiæ Paderbornensis, Ido nomine, conscripsit miracula, quæ vidit in Translatione S. Liborij, & habentur scripta
ab oculatis testibus descripta,
 in Ecclesiâ Paderbornensi supradictâ. Et Erconradus Diaconus Ecclesiæ Cenomanensis scribit eadem miracula, prout ea se vidisse testatur: & ipse scribit, quòd Legati Episcopi Baduradi, pro Reliquiarum sanctarum receptione missi Cenomannicam, principales fuerunt, Folodagus Aduocatus Episcopi Baduradi, Meinulphus Archidiaconus, Adelbertus
per E. cur.

A 5 Presby-

IO VITA S. LIBORII PATRONI

Presbyter, Aldricus Diaconus, & Drudwinus Subdiaconus: & quòd Meinulphus in Ecclesiâ S. Vincentij Cenomanensi vouit monasterium sanctimonialium fundare in honorem B. Mariæ & S. Liborij, in loco qui dicitur Bodicon.

II. *Eadem tradit Krantzius, Metropolis lib. I. cap. 28. qui Folodigium vocat, quem Gobelinus Folodagum; Erconredum, quem hic Erconradum. Addit Baduradum, quòd mirâ deuotione in Sanctum Dei Liborium ferueret, eius reliquias petijisse; Aldricum, siue quòd meritis esset præuentus à Badurado, siue quòd minoris eas fieri in prouinciâ cerne- ret, protinus annuisse. quas causas neque ex Gobelino, neque ex Historiâ Translationis à coætanea scriptâ, accepit Krantzius. Postremò hæc adiicit: Celebris est memoria eius vsque hodie in Ecclesiâ Paderburnensi; quod crebra in populum beneficia contestantur ac merentur. Ideò autem S. Meinulphum votum ait fundandi monasterij nuncupasse, vt prosperare dignaretur Deus legationem eorum. In Vitâ S. Meinulphi, quam v. Octobris dabimus, nulla huius voti ab eo apud Cenomanos nuncupati mentio fit: vt vel inde conijcere liceat, eam Vitam à Gobelino Personâ non esse conscriptam, quod tamen Surius in manuscripto codice se reperisse scribit.*

*miraculis
illustrata:*

*ea eleuata
28. April.*

12. *Consignata est non vno die in Martyrologiis huius Trāstlationis memoria. Nam xxviii. Aprilis ita habet vetus Kalēdarium Ecclesiæ Paderbornensis:*

nenfis: Inuentio corporis S. Liborij. *Antiquum item Breuiarium typis excusum*: Translatio S. Liborij. Plenum officium. ms. Florarium: Floriani Martyris Translatio, & Liborij Episcopi & Confess. *Colitur S. Florianus 14. Maij. Vetus Martyrol. Coloniae editum an. 1490.* Cenomanis Translatio S. Liborij Ep. & Conf. in Paderbornam. *At Carthusiani Colon. in Addit. ad Vsuard.* Apud Paderbornam Translatio S. Liborij Episcopi Cenomanensis & Conf. *Canisius denique*: Item Padelbornæ eleuatio S. Liborij Episc. Cenomanensis in Galliâ, & Confessoris, de quo pleniùs xxiii. Iulij. *Eo igitur die leuati de mausoleo sacri artus, vt loquitur coætaneus scriptor.* Nam ad urbem Cenomanicam quinto Kalendarum Maiarum die venere Legati Paderbornensis Antistitis, vt habet ms. Corsendoncanum; non quarto, vt libri editi. *Sequenti die facta eleuatio est.* Kalendis *Cenomanis* però Maij ab vrbe Cenomanicâ profecti sunt. *euectæ 1.*

13. Tandem die quinto Kalendarum Iuniarum, quo tunc sacra Pentecostes solemnitatis agebatur, ad desideratam diu Paderbornensem Ecclesiam peruenerunt. *Consentiunt inuicem hi chronologici characteres*: Annus Christi *28. Maij.* 836. Indictio 14. dies Pentecostes 28. Maij, cum Pascha fuisset 16. Aprilis. *Annus verò Ludouici Pij Imp. 24. non à morte Caroli Magni Patris, quæ contigit an. 814. duci debet, sed ab anno precedenti, quo Augustus est iubente patre proclamatus. licet maior Vita, annum Ludouici ponat 23. nimirum*

12 VITA S. LIBORII PATRONI

ràm à morte patris. Ad diem verò 28. Maij, siue
v. Kal. Iunij, Carthusiani Colonienſes in Ad-
dit. ad Vluard. iſta habent. Apud Paderbornam
Translatio S. Liborij Episc. Cenomanenſis &
Conf. Conſentit Molanus. Floranium, & paulò
aliter Martyrol. Colon. In Paderbornâ ad-
uentus S. Liborij Ep. & Conf. *Canisius eodem
die*: Item Padelbornæ Translatio S. Liborij
Episcopi Cenomanenſis & Confessoris: quæ
Translatio magnis miraculis diuinitus illu-
strata, & certis eximiæ sanctitatis argumentis;
cùm corpus eius ab Cenomanorum yrbe Pa-
delbornam deuectum est à secundo Padel-
bornenſi Episcopo Badurano. De eo pluri-
bus 23. Iulij. Andreas Saussaius in Martyrol.
Gallicano, ita scribit: Eodem die Translatio
S. Liborij Episcopi Cenomanenſis, quando
sacrum eius corpus Paderbornam delatum
est: in quâ auentione multa signa, quæ reful-
ſere, sanctitatis eius & gloriæ certissima ar-
gumenta exhibuêre.

Historia 14. Translationis Historiam, & miracula
Translat. in eâ facta, Ido Presbyter partim viuâ voce
per scrip: o- intimata, partim litteris breuiter annotata, ad
rem Saxo- viri religiosi, qui Vitam S. Liborij, vt dictum antè,
nem, non ta- conscripsit, fecit notitiam peruenire. Non arbi-
men Idonè; tratur scriptum illud Idonis extare; nedum illud
ipsum esse, quod hic damus: id Baronium existi-
masse, perperam aſſeruit, qui tertiam Sarij editio-
nem adornauit. Disertè ita scribit Baronius ad an.
836. n. 12. Ab eo (Idone) qui accepit, siue scri-
ptis

ptis, siue viuâ voce tradita, simul iungens, in dicto de eius Translatione libello contexuit.

15. *An extet, quam Erconradus Cenomanensis Diaconus conscripsisse Translationis Historiam traditur, cum miraculis à se visis, haud scimus. Breuiorē nacti sumus ex veteri Legendario Ecclesiæ Cenomanensis, quam ferè sequitur Cornasserius. Ea tamen non videtur ab oculato teste scripta, cum ipsum Baduradam (quem Baduratum vocat) Cenomanos eâ causâ profectum tradat, quod alter scriptor planè exactissimus negat. Ideò hallucinatus fortasse est Auctor ille, quòd cum audisset Elevationi reliquiarum duos adfuisse Episcopos, crediderit alterum fuisse Baduradam, qui David erat S. Aldrici Coëpiscopus. Neque is Baduradi Legatorum nomina prodit, ab Erconrado tamen olim expressa, si Gobelino Krantzioque fides.*

*Et per Cē-
nomanum,
non Ercon-
radum.*

16. *Meminit huius Translationis Wernerus Rolevinckius lib. 3. de situ & moribus Westphalorum cap. 8. his verbis: Benedictus quoque Badueradus, secundus Episcopus Paderbornensis, diuinâ reuelatione confortatus, solenniter transtulit corpora SS. Liborij, Panacij, Turibij, Gundanisoli, Episcoporum Cenomanicæ ciuitatis, ad suam Ecclesiam cum multâ gloriâ miraculorum. Et sanè breuior Translationis Historia num. 5. multas aliorum Sanctorum reliquias, vnâ cum S. Liborij corpore, Paderbornensibus à S. Aldrico datas tradit. Ac verò, vt alter Auctor cap. 4. nu. 12. testa-*

*Reliquia
vnâ allata
SS. Panacij,
Turibij,
Gundani-
soli Epp.*

14 VITA S. LIBORII PATRONI

tur, erant in eodem loco aliorum quoque membra Sanctorum, in sarcophagis honestè reconditorum, maximè Episcoporum ciuitatis illius. *Ex ijs fortasse particulas sanctus Antistes Legatis donauit: nam si corpora integra, non id siluissent scriptores.* Die xxv. Iulij Cenomanis S. Iuliani Translatio celebratur: at trium illorum consignata pridie in Martyrologijs memoria. Ita enim habent Carthusiani Colonenses in Addit. ad Vsuard. & vetus Martyrol. Coloniae editum an. 1490. Cenomannis depositio SS. Pauacij, Turribij, & Gundanisoli, Episcoporum praefatae urbis & Confessorum. At MS. Florariu SS. In Paderborna depositio sanctorum Episcoporum & Confessorum Cenomanensium, Panatij, Turribij & Gundanisoli. Agitur S. Thuribij natalis xvi. Aprilis, S. Pauacij xxiv. Iulij, ubi fusiùs de eorum rebus gestis. At Gundanisolus in Catalogis Episcoporum Cenoman. apud Claudium Robertum, Ioannem Chenu, Antonium Coruasserium, notus non est, neque in Saussaij Martyrol. Gallicano.

Et S. Valerini.

17. Idem, qui supra citatus, Gobelinus in Chronica Paderbornensis dioecesis cap. 9. iisdem ferè verbis quibus in Cosinodromio, huius Translationis meminit, sed S. Valerinum addit, alibi plane ignotum: Anno, inquit, Ludouici Pij xxiii. translatus est S. Liborius, & S. Valerinus de ciuitate Cenomanica Galliae, &c.

§. IV. Fra-

§.IV. *Fraternitas Ecclesiarum Cenomanica & Paderbornensis.*

18 **S**pectat illud quoque ad S. Liborij honorem, quod inter Ecclesias Paderbornensem ac Cenomanensem sacrum fœdus ictum est perennis amicitia, sub communis Patroni tutelâ, auspicioque, ut vtriusque publicarum precum, atque efficacia ad Diuina dona promerenda, quæ in omni inest virtutum Christianarum exercitatione, communio esset. Eam tunc à S. Aldrico sancitam societatem, siue, ut vulgò appellant, fraternitatem, ita Paderbornensis historicus indicat c. 5. n. 24. Dehinc inter vtriusque Ecclesiæ, Cenomanicæ videlicet & præfatæ Paderbornensis, congregationes, firmatâ caritate perpetuæ fraternitatis, ad patriam eis redeundi licentiam dedit. Qualis ab exordio per quatuor secula, & ultra, congregatio Paderbornensis extiterit, conijctis ex Gobelini verbis potest, qui cap. 64. de Bernardo IV. Episcopo XXI. qui circa an. 1227. Episcopatum adeptus, 28. annis tenuit, ita scribit: Sub isto Bernardo in Ecclesiâ Paderbornensi ad huc obseruantia regularis inter Canonicos eiusdem Ecclesiæ viguit: & sub eo immutatio facta videtur de regulari obseruantia ad statum Canoniorum secularium. Idem habet in Chronicâ ms. Ecclesiæ Paderbornensis, ubi Bernardum tradit solùm 18. annis sedisse. De eadem fraternitate scriptor Cenomanicus hæc tradit:

Fraternitas
inter Cani-
nicos Pader-
bornenses,

tunc regu-
lares,

& Cenoma-
nenses,

tradit:

tradit: Sanctæ fraternitatis fœdus inuicem percutiunt, & sub sacro osculo suarum orationum suffragia communicant.

renouata
an. 1205.

19. Sub Bernardo III. Episcopo (qui Ottonis IV. Imp. anno 6. Christi 1203. aut 1204. Bernardo II. successit, rexitq; eam Ecclesiam annis 19. vti idem Gobelinus tradit) Canonici Paderbornenses Cenomanos rogarunt, vt fœdus illud fraternitatis secum olim initum confirmarent, missâ iis Historiâ Translationis S. Liborij, & commemoratis Ecclesiæ suæ initijs, quæ allato isthuc sancti Præsulis corpore constabita fuerint. Ipsorum epistolam non vidimus: vulgatum nuper, cum S. Liborij Vitâ, Cenomanorum Responsum, hîc visum est dare. Ex eo fit manifestum, quibus in rebus sita illa fraternitas esset: nimirum vt feruor mutuæ caritatis de igne sancti Spiritus olim accensus, quotidie conualesceret, flagraret ardentius & ignesceret; vt seruantes mutuò vnitatem Spiritus in vinculo pacis & fraternæ dilectionis, vnâ sanctam communionem, prout fieri posset, & temp. haberent, consilij, auxiliij, substantiæ, voluntatis. Epistola Cenomanensium ita habet:

de eâ Cenomanensium epistola.

L. Lambertz ut constat ex cata logo præpositorum Paderborn.

20. Reuerendis in Christo Dominis, suis carissimis Fratribus & amicis Dei gratiâ, Præposito & Decano & Capitulo maioris Ecclesiæ Paderbornensis, N. Decanus indignus, & Capitulum Cenoman. salutem in Domino, & sinceram cum deuotis orationibus & obsequijs caritatem. Summo Patri Deo, & eius

Vni-

Vnigenito cum Spiritu principali, honor & ^{monens, Deo} gloria & gratiarum actio plenius referatur, ^{tribuenda} cuius Vnigenitus plenus gratiæ & veritatis ^{incrementa} apparuit Matri nostræ Ecclesiæ primitiæ: & ^{Ecclesiæ} de plenitudine eius, quam fons vitæ in plurimas derivauit aréolas, qui fueramus prius steriles, ^{simul} nunc tam loco quam [:] animo fideles, accepimus vniuersi. Hoc certè ^{m.} nascentis Ecclesiæ rudimenta polcebant, vt granum sinapis in arborem magnam surgeret; & fermentum mulieris in tribus farinæ satis absconditum nouam conspersionem altius eleuaret. Sic granum frumenti mortuum feceravit. Sic Ioseph Ægyptum nobili Israëliitarum semine augmentauit. Quando sapientia Dei humanitus corporata radiceauit ^{1. 2.} in populo honorificato, & in electis populis Christianis mittens radices, vineam suam nouis agricolis tradidit, & non iam labruscas à patriciis, sed botros Cypri à fidelibus accepit custodibus, & ex eis bibit vinum dignum Dilecto, labiis & dentibus ruminandum. Ex tunc verè vineæ florentes dederunt odorem suum. Sed quæ est ista speciosa inter alias, spirans ad nos odorem suauitatis? Ecce odor ^{pra ceteris} eius, sicut odor agri pleni, quem benedixit Dominus. Quænam, inquam, est ista tam prudens inter filias, suo tam humilis, nostro tam sublimis iudicio? Quomodò tam prudenter primordia sua meminit, & singula recolit incrementa? Etiam quando erat paruula &

vbera nondum habens, & cum stillarent montes dulcedinem, & colles fluerent lac & mel, tam diu lactabatur, donec vidit sterilem habitare in domo matrem filiorum lætan-tem. Sic carissima soror nostra, à primis exorsa eunabulis, ordine progreditur: & primò vni-tas cordis & animæ in multitudine creden-tium, & rerum omnium communitas recen-setur, quando sub Apostolico duodenario, septenario Levitico ministrante, illa prior Christiana fraternitas linguâ & manu, alter-nis panibus, pascebatur. Cuius siquidem de medio caritatis fulgur egrediens, & scintillæ quasi peris candentis, simili zelo plurimas Ec-clesias accenderunt: & sic est inter eas insolu-bilis germanitas confirmata, vt vnanimes passionum & consolationum participes per-manerent, siue locali confinio contiguæ, siue spatiofis terrarum tractibus separata.

21. Sic prudentissima soror nostra Pader-bornensis Ecclesia, stylo altiloquo & conti-nuato sermone, matris suæ primitiæ Eccle-siæ statum feliciorum commemorat, vt soro-rem commoneat, vt corda patrum in filios conuertat; vt quod consuevit facere ipsa doceat, quasi vtens voce & vice veræ lucis, quæ illuminat omnem hominem, dicat: Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt ardeat? Est reuerà sororis nostræ humilitas multis laudibus prosequenda, quæ suos ita dissimulat titulos, ita à se excelsa abstulit, quæ præco-

aspectus

In

It

Lu

- coturnato
indican, qd.
Canonicos

Is Paderbor-

neses pa-
eria sua con-
uersione hu-
militer com-
memorata;

Ioan. 1. 9.
Luc. 12. 49.

Mod

præconia sua alienis adscribit; & aliena incommoda suis excusat commodis & abnubit, vt illud sibi competeret: Laudet te alienus Prou. 27. 2. & non os tuum. & alterum non deesset: Iustifica magnum similiter & pusillum. Vos ~~te~~ / et = *sera*, Patres Paderbornenses / magni estis vno / enim / reuera & eodem pignore / nos pusilli. Vos honore / nostro Diuinitas dignata est, quo forsitan fuimus nos indigni. Nostro vos estis deaurati *pro corpore* thesauro. ~~ips~~ verò, transmigrante ad vos glorioso Confessore nostro & Episcopo Liborio, quasi luce aureâ, sumus forsitan obscurati. Verumtamen per diuinam gratiam nostræ Cenomanensi Ecclesiæ id solaminis est relictum, vt in ~~cl~~ tum Confessorem Liborium & nostrum prædicare semper debeamus & vestrum. In nobis cœpit, sed vos ipse perfecit. Nos sanctificauit in terris, vobis cælestis iam prælidet. Nobis ad tempus est datus, vobis sine tempore destinatus. Nos corporali præsentia destituit: sed vtrisque nunquam deerit donò beneficij spiritualis. Quid igitur faciemus sorori nostræ die isto, quando alloquenda est? Summum Patrem, à quo cœpit, à Cenomanensibus ac laudemus in B. Liborij meritis gloriosis, cuius *cepto* sacratissimum corpus, Cenom. Ecclesiâ concedente, posteaquàm Paderbornensis soror *ad stabilitamentum* nostra carissima sibi meruit, spiritualis effecta *fides* est / & Saxonica circa id locorum durities *per* emollita. Hiems infidelitatis transijt: imber

persecutionis abiit & recessit: flores virtutum
& miraculorum apparuerunt, & vox turturis
audita est in terrâ illâ: maximè quando vir-
tus mirifica eximij Confessoris astruxit, quid-
quid fides Christiani dogmatis allegavit. Vo-
bis igitur, Paderbornenses, honor iste præci-
pius, & peculiaris gloria consecratur, qui Pa-
trem nostrum tanto celebratis honore, stu-
dio colitis, affectu intimo complectimini, vt
dicatis: Inueni, quem desiderabat anima mea;
tenui illum, nec dimittam. Cedit etiam ad cu-
mulum laudis vestræ, quòd pro pignore tan-
to, cum vobis plurimas debeamus humiles
gratias / nobis soluitis / affectum / propensius
exhibetis / & offertis obsequium; nec verbis
ostendi, sed rei executione flagitatis aliquan-
do exhiberi.

22. Epistolaris continentia deinceps, quòd
nos valdè audire delectat, annexuit, prosperè
permanere, nec fuisse translata Sedem ve-
stræ Cathedralis Ecclesiæ, de quo rumor
vobis quæstionem mouerat & conque-
stum. Quo iam vestrâ assertionem destructo, au-
ditui nostro dedistis gaudium & lætitiâ in
laudibus Saluatoris. Ad extremum verò quasi
fimbrijs aureis vestræ epistolæ iam ponendis,
acceptabiles & honestæ petitiones vestræ
quòd sint apud Dominum innotescunt. Nihil
enim aliud quàm quod animarum saluti, &
honorì Diuino inseruiat, postulant / intendunt /
vt feruor mutuæ caritatis, de igne sancti Spi-
ritus

— ergo / t / u

Cant. 3. 4.

gratias egis-

f. 39
/ 39 / 12
/ 12

/ a
/ u

L.

ac petiisse
confirmari
fœdus fra-
ternitatis,

ritus olim accensus, quotidie conualefcatur, flagret ardentius & ignefcat: vt feruantes mutuo vnitate Spiritus in vinculo pacis & fraternę dilectionis, vnam sanctam communionem, p̄tout fieri poterit / & rempublicam habeamus, consilij, auxiliij, substantię, voluntatis. Insuper & epistolam vestram, cui sicut magistrę & domine hęc nostra humilis ancillatur, & librum vestrum de Translatione eximij Liborij, in nostris memoriter reponamus archiuis. Tertio & ultimo instantius & obnixius supplicatis; vt natalitium diem magni Patris nostri Liborij & Patroni solenni cantu & cultu celebriter illustremus.

23. Quibus siquidem postulatis gratissimo & libentissimo concurrentes assensu, gratias etiam vobis subijcimus pleniores, deuotissimo vobis animo respondentes, quod aquę nullę nostram erga vos poterunt extinguere caritatem, nec flumina obruent eam, quam Deus verus stabiliat supra petram. Vestram verò epistolam, vel sanctissimi libellum Liborij, nulla delebit obliuio, nec oblitterabit antiquitas; sed in domo Domini, & apud nostros posterorū permanebunt. Et iustus Liborius, qui apud nos floruit, Domino largiente, cultu ampliore florebit, & multiplicabitur in domo Domini beatissimi Apostoli Iuliani. Cui scilicet quartus gloriosus successit Liborius, duobus alijs, viris quoque Apostolicis, intermedijs, Thuribio Archipresbytero, & Pauacio

ac missa hinc ut
storia Trāsf-
lationis
S. Liborij vita &
petisse ve
eum cele-
brarent;

quod, gratijs
vicissim
actis,

spondent se
facturos,

et et sci

Archidiacono/ Cenomanensi Cathedræ per ordinem præstitutus. Hic enim Iulianus primus Cenomanorum Apostolus, velut Abraham Patriarcha, pater sequentium Præsulû & Cenomanensium gentium in Christo, quadam functus auctoritate Apostolicâ, vsque in hodiernum diem exitit & existit missus, comitantibus illis, à B. Clemente Petri Apostoli successore. Vnde fraternitati vestræ humiliter supplicat Cenomanensis Ecclesia, soror vestra/ quatenus librum de vitâ ipsius eleganter exaratum, reuerenter & memoriter apud vos in perpetuum habeatis; & Apostoli nostri beatissimi Iuliani natalitium diem, sexto Kalendas Februarij, solenniter celebretis: vt qui clarus signis & miraculis regno Franciæ suffragatur, suæ quodammodo Paderbornensi Ecclesiæ & populis Saxonix (sicut per ipsum & propter ipsum facere magna potes est Dominus) abundantius suffragetur. Nosque & vos, suffulti tantis intercessoribus vtrique Ecclesiæ combinatis, Diuino munere geminato eorum suffragio, vtramque stolam possimus facilius à Domino consequi in tempore retributionis, Amen. Valete in Domino, & manete in dilectione nostrâ. Data anno Domini millesimo ducentesimo quinto, pridie Kalendas Octobris.

*Quæ in Paderbornensis Ecclesiæ archivo asservatur sigillo immo-
Cenomanensis Ecclesiæ in terra vini di ab 4 sericis funiculis
appensa fo. 1662 editioni prima est collata, et eiusdem auctoritate
emendata*

24. Hactenus epistola Regebat tunc Cenomanicam Ecclesiam Hamelinus Episcopus, qui imminentis belli ac direptionis metu, anno 1201.

f.
set
/n

f:

mittuntq;
Vitam S.
Iuliani,

Errogant vt
Paderbor-
nenses eum
publicè ve-
nerentur,

It (u

(Ideest in M.S.

corpus S. Iuliani Episcopi Castellum-Dunum
 transtulit, validam urbem & operibus & situ edito,
 vt nomen ipsum indicat: nam (vt ad 1. Februarij
 monuimus, antea à Duchefnio, Catellio alijsq;
 obseruatum) quarumcumq; vrbiu[m] nominibus Du-
 num vox addita, quod montem sonat aut collem, e
 alto loco posita fuerunt. Hamelinus porro biennio
 post, sopitis iam tumultibus, Cenomanos venera-
 bile depositum reuexit, solenni pompâ, multis mira-
 culis decoratâ, vti auctor est Antonius Coruasse- *recens mi-*
 rius. Idem fortassis Canonici Cenomanenses *raculus illu-*
 biennio post, recenti adhuc memoriâ, illius publicam *stratum;*
 venerationem suasere Paderbornensibus.

25. Excitati hac adhortatione, fraternitatisq;
 fiducia Paderbornenses, post annos octo & tri-
 ginta aliquas ipsius quoque S. Iuliani reliquias pe-
 tere ausi, alijs sepè negatas, à B. Gaufrido II. Episc.
 (de quo III. Augusti agemus) & Capitulo Ce-
 nomanensi obtinuere, propter eam, quam diximus,
 fraternitatem, ita testantibus Cenomanis in
 epistolâ, quam 27. Ianuarij ad Vitam S. Iuliani *cuius postea*
 publicauimus: Nec tamen, inquit, alienari du- *is misere re-*
 cimus, quod per venerabilem virum, Domi- *liquias;*
 num videlicet Suederum Canonicum ve-
 strum & fratrem nostrum, de suprascriptis re-
 liquijs vestræ mittimus Ecclesiæ, quam pro-
 priam reputamus. Meminere in eadem epistolâ
 sepè illius antiquæ fraternitatis: Eò quòd vos,
 inquit, societatis nostræ nō immemores nos
 per litteras & nuntium visitastis ac deinde: ve-
 stræ namque & nostræ Ecclesiæ fraternitatis

unitatem, quam deuotis brachijs amplexamur, desiderio desideramus perpetuo, mutuoque ac irrefragabiliter obseruari.

*similem in-
eunt socie-
tatem cum
Andega-
uensibus
an. 1256.*

26. *Eiusdem societatis meminit vetus Regi-
strum Ecclesiæ Cenomanensis, in quo hac ha-
bentur:* Initum est fœdus, seu societas, inter
Cenomanensem & Andegauensem Eccle-
sias, Theobaldo Luxemburgio Episcopo Ce-
nomanensi, Sixto IV. Pontifice Maximo, Fri-
derico III. Austrio, Imperatore Romano, &
Ludouico XI. Francorum Rege: vt patet ex
litteris de die decimâ tertiâ mensis Aprilis
post Pascha, anno Domini millesimo qua-
dringentesimo secundo. Quæ quidem socie-
tas inter easdem Ecclesias iam antè inita fue-
rat, vt videre est in antiquis diplomatibus,
quæ habentur in libro albo, anno scilicet Do-
mini 1256. Similis societas est cum Ecclesiâ
Patrobrunensi in Saxoniâ, quam inierunt
DD. Aldricus Cenomanensis & Baduradus
Patrobrunensis Episcopi anno Domini 836.
Ludouico Pio Imp.

*ac renouant
an. 1472.*

27. *Hac ibi. Apographum ad nos missum habe-
bat, litteras de eâ cum Andegauensibus societa-
te exaratas fuisse anno millesimo quadringen-
tesimo secundo, quod cum ceteris non congruit:
restituendum millesimo quadringentesimo se-
ptuagesimo secundo. Nam Sixtus IV. an. 1471.
9. Aug. Pontifex creatus est, anno Friderici III.
32. Ludouici XI. Galliæ Regis II. Theobaldus
anno circiter 1468. factus Episcopus, obiit Kalen-
dis*

dis Septembris an. 1477. Erat tunc Andega-
uentis Episcopus, cum illa renouata societas est,
Ioannes de Bellâ-valle, vt videre est apud Clau-
dium Robertum. Cum verò primùm facta fuit
an. 1256. Ecclesiam Cenomanensem post B.
Gaufredum gubernabat Guilielmus Rolan-
dus; Michaël Auis Andegauensem.

§.v. S. LIBORIVS *calculo laborantium*
Patronus.

28. **Q**Uâ religione atque alacritate populorum
inuectus Paderbornam Liborius est,
eadem deinceps palàm ac priuatim honoratus, voca-
tusq; in vota. Neque spem deuotæ sibi gentis, accola-
rumq; pietatem destituit, quin Numini ea sibiq;
probari frequentibus miraculis testaretur. Fidem
facit Auctor antiquus, qui Vitæ illius lib. 1. c. 5.
num. 18. cum multa Cenomanis ad eius sepul-
chrum edita dici prodigia retulisset, ista adijcit:
Quod nos facilè credimus, ex his quæ oculis
nostris videre meruimus, postquam ad nos
translatum est corpus. At lib. 2. c. 9. n. 40. Cum
tali honore, inquit, sacratissimum corpus in
Ecclesiam delatum; & in loco in quo hacten-
us requiescit, collocatum est. Vbi quantis
postmodum miraculis effulserit, quanta sani-
tatum dona præstiterit, alibi dicenda reser-
uamus.

*Miracula
Paderbornæ
facta,*

29. An ea alio deinde libello sit complexus, aliúve
post ipsum, nobis haud constat. Sed cum ciuitas Pa-

derbornensis, *vt in Vitâ S. Meinwerci Episc. v. Iunij memoratur, anno Christi 1000. Ottonis III. 17. Indiçt. 13. incendio vastata sit, quo & nobile principalis Ecclesiæ Monasterium, præcipui operis & decoris, à Karolo Magno fundatum, à beatæ verò memoriæ Badurado Episcopo consummatum, & xiv. Calendas Nouemb. dedicatum, cum libris, priuilegijs plenarijs, alijsque Ecclesiæ ornamentis conflagrauit; facile euenire potuit, vt ea quoque miracula, si mandata litteris erant, perirent. Quæ verò postea contigere, vel omnino scripta non sunt, vel per-*
perdita, vel vsquam ignorabilibus scrinijs abdita. Nam Albertus Krantzius Decanus Hamburgensis, qui 600. post scriptorem illum annis vixit, Metropolis lib. I. cap. 28. *vti supra §. 3. nu. II. diximus, testatur celebrem eius ad sua vsque tempora memoriam extitisse, quod crebra in populum beneficia contestantur, inquit, ac merentur.*

*deperditas;**recentiora;**Liborij frequens ibi nomen:**altaria ei dicata:*

30. Hinc clarum eo tractu Liborij nomen, quod quamplurimi gerunt, appellanturque Teutonicè Borris, aut ad blanditias, præsertim cum adhuc paruuli sunt. formâ diminutiua, Borrisker. Neque enim S. Borissus, Wlodomiri Magni Russorum Regis filius in ijs regionibus notus. Dicatur enim eius nomen in Collegio Societatis IESV Paderbornæ oratorium, siue sacellum est; atque sub Cathedralis basilicæ turri altare. Ad venerandas eius reliquias magna hominum confluit Paderbornam multitudo, tum aliàs per annum, tum præsertim quibus diebus ea per urbem circumferuntur, ac solennes

solennes habentur supplicationes. In his verò sup-^{reliquia circ}
plicationibus ante feretrum, cui eius reliquia-^{cumlata,}
rum theca imposta est, cauda pavonis ab Sa-
cerdotum aliqua gestatur. Cuius ritus, haud alibi
(quod quidem meminimus) obseruati, assequi adhuc
causam non potuimus. Specie quadam magnifi-^{ritu singu-}
centiæ, à maioribus vsurpatū coniectant sagaciores ^{lari,}
quidam: alij à quopiam euentu manasse. Neque causa
est, cur illud siue auitæ simplicitatis, siue celebris
olim facti, eatenus iam obliterati, monumentū ab-
rogetur. Fuere porro Reliquiæ S. Liborij antea in-^{in eleganti}
clusa intra capsam ex ære affabrè factam, tumbæ capsâ,
ferè specie, atque inauratam, ornatamq; circum à Coss. ge-
duodecim Apostolorū argenteis statuis. Eam statâ:
in supplicatione Consules aliique primarij è Se-
natu (viti hinc Antuerpiæ statuam Deiparæ) ge-
stare consueuerunt. Verum nuper Lutherana discipli-
nâ deprauati, id onus, velut indecorum aut supersti-
tiosum, excussere; quibusdam viris pijs mala, quæ his
annis plurima vrbi euenere, palam ominantibus. Eâ
autem tumbâ à Christiano Brunswicensi ab-
latâ ac laceratâ, vt infra dicemus, alia ex argento,
pretiosa & elegans restituta. Reliquia eius aliqua iam Reliquia
olim collegio S. Castoris apud Confluentes donata, ^{Confluentia,}
& ex Christophori Bravveri nostri libro xv. Anna-
lium Treuirësiū patet, vbi anno MCCVIII. factam
eius basilica dedicationem refert, inq; Reliquiarum,
quæ in maiori altari continentur, catalogo, ista ha-
bet: De Sudario S. Thomæ Ep. & M. Cantua-
riensis, & S. Liborij Episcopi, & aliorum mul-
torum Sanctorum.

patrociniū
contra cal-
culi dolores:

31. Nephriticis potissimū doloribus reme-
dium, S. Liborij patrociniō, queritur. Quam ad-
rem S. Benedicti opem alij implorant, qui S. Hen-
rico Imperatori in somnis calculi dolores, quibus
cruciabatur, in perpetuum abstulit: alij S. Drogo-
nis, cuius in Seburgo vico iuxta Valencenas cor-
pus asseruatur. Celeberrimum, in huius curatio-
ne morbi, est S. Liborij nomen, vt infra pluribus pa-
tebit. Eam ob causam ita illius effingunt imaginem,
vt pedum dextrā teneat, læuā librum, cui ali-
quot calculi superpositi.

id indicans
imago:

Wernerus
Archiepisc.
Mogunt. sa-
marus.

32. Præfens S. Liborij auxilium expertus olim
Wernerus Archiepiscopus Moguntinus, qui,
vt scribit Serarius noster, ab anno 1260. ad 1284.
sedit, atque auctor Germanis Principibus, Ru-
dolphi Hasburgici ad Imperium euehendi fuit.
De eo ista habet Gobelinus cap. 67. Eo tempore
Wernerus Archiepiscopus Moguntinus visi-
tans reliquias S. Liborij in Paderborn, meritis
eiusdem Sancti, ibidem à calculo liberatus
est. Unde contulit, manus porrigentibus ad-
iutrices ad reformationem ipsius Ecclesiæ
Paderbornensis, de prouinciā Maguntinā exi-
stentibus, XL. dies indulgentiarum, anno
MCCCLXXVII. Cæperūtne primū ex eo tempore
contra calculi molestias inuocari S. Liborius, quia
eum veneratus leuamen senserat Wernerus; an
quia iam antè subuenire eā agritudine laborantibus
soleret, ad illum deprecandum is accesserit, haud te-
merè decernimus.

33. Antiphona extat & precatio in vetustis-
simis

simis rituum sacrorum. Breuiarijs, quâ S. Liborij
 aduersus hæc mala auxilium exoratur. Eam censent ^{vetus ad}
 Paderbornenses ex Galliâ cum omni Ecclesia ^{eam rem}
 stico, quo is colitur, officio, allatam; vt istic antea ^{oratio.}
 nephriticorum dolorum curatione celebrem ex-
 tuisse oporteat: cuius rei nulla apud Coruasse-
 rium mentio. Antiphona porro in antiquis tum
 manu exaratis tum excusis libellis precum, ita re-
 fertur:

Ad S. Liborium Episcopum, à calculosis
 specialiter honorandum, Oratio.

Christi Præsul egregius

Pro nobis hic Liborius

Oret Deum altissimum;

Ne pro culpâ peccaminum,

Morbo vexemur calculi:

Succurrant nobis Angeli,

Et post vitæ certamina

Ducant ad vera gaudia.

℣. Ora pro nobis pie Pater Libori.

℞. Vt à calculi mereamur doloribus liberari.

Collecta. Deus, qui B. Liborium, Pontificem
 tuum, aliâs innumeris gloriosum miraculis,
 speciali in medendis arenarum & calculi pas-
 sionibus privilegio decorasti; præsta, quæsu-
 mus, vt ipsius meritis & intercessione, his
 alijsque malis eruti, gaudijs perfrui merea-
 mur æternis. Per Christum Dominum no-
 strum. Variat nonnihil, quæ nuper cum eius ima-
 gine eusa est oratio. Nam Responsorium ita
 habet: Vt à calculi doloribus mereamur erui.

Col-

Collecta *verd*: Deus, qui B. Liborium Pontificem alijs innumeris clarum miraculis, specialiter in medendis vrinarum & calculi doloribus priuilegio decorasti; tribue, quæsumus, vt, eius meritis & intercessione, ita ab ijs & alijs malis eruamur, vt gaudijs perfrui mereamur æternis. Per Christum Dominum nostrum, Amen. *Breuior aliquantò Collecta, è vetusto Breuiario Treuirensi, inferius recitatur in Historiâ secundæ Translationis, per Ioannem Carolum Erlewinium descripta.*

§. VI. *Capta à Christiano Brunsvicensi Paderborna: ablata S. LIBORII Reliquia.*

34. **N**emo Germanorum hæreticorum pro Frederici Comitis Palatini, & regno Bohemiæ, quod iniuste occuparat, & mox proprijs ditionibus exturbati, defensione, arma sumpsit turbulentiore, simulq; infeliciose conatu, quam Christianus Frederici Ulrici Ducis Brunswicensis frater, episcopatus Halberstadiensis Administrator. Erat huic magnanima indoles, tam excelso digna genere; verùm eadem nimis facilis, aptaq; circumueniri, præsertim cum apud Batauos, sub quibus militaris artis tirocinium posuerat, àltè Caluianorum præceptiones, & religionum ac iuris despicentiam imbibisset, vt iam tum apud hæreticam plebem, dictæ assuetam, Furiosus Episcopus audi-

*Christianus
Brunsvi-
censis pro
Palatino
exule mo-
uet arma:*

audiret: quod agnomen illi deinceps apud Belgas Germanosque adhaesit.

35. Hic ergo anno Christi MDCXXI. equitum ac peditum non exiguas copias in VVestphaliâ ac vicinis locis collegit: salutatoque Mauricio Principe Arausicano, fœderatarum Belgij prouinciarum Gubernatore, & consiliis ab eo (vt creditum fuit) acceptis; Octobri mense per Hassiam versùs Palatinatum contendit, Mansfeldio copiarum Palatini ductori opem laturus. In Archiepiscopi Moguntini ditiones primùm irrupit, captoque per fraudem Amœnoburgo oppido, latè cades colonis, pagis ignes, vastitatem agris intulit; vt erat ipse temerarius, miles eius crudelis, & omnis ignarus disciplinae.

36. Verùm aduentante cum validâ manu An holtio Comite, inde profugere coactus, retro in VVestphaliâ flexit: vbi Lipstadium, prædenti- bus Hispanicum præsidium ciuibus, cepit, mox & Susatum. Tum per diœcesim Paderbornensem ac Monasteriensem latè rapinis ac cadibus grassatus, minora alia oppida & arces, ipsamque tandem Paderbornam occupauit, die XXIX. Ianuarij anno MDCXXII. tradentibus eam ciuium primoribus hereticis. Hic ille Iudæorum primùm bonis publicatis, ciuium etiam (quæ merces esse proditorum solet) à quibus in urbem erat admissus adscitusque, aedes expilari à milite fuit. Tum in Cathedralem basilicam ingressus, maiorum pretiosa donatia & ornamenta diripuit, ipsamque, cui S. Liborij inclusa ossa erant, captam, de qua supra egimus. Hanc ille

terras Mo-
guntini in-
uadit:

repulsus,
VVestpha-
liam vastat:

Paderbornâ
captâ,

ecclesiâ
& expilari:

ille complexus (an vt præsentem Diuum irrideret, quemadmodum nonnulli tunc interpretabantur, an iuueniliter fortuna sua applaudens, non quero) fertur certè quidem salutasse, & quòd se tanto tempore expectasset, gratias egisse: eam deinde confregit, & nummos ex materiâ cudi iussit. Gaspar Ens aliq̄, Scriptores, statuam S. Liborij ex solido auro direptam ab eo tradidère: quam Iulius Bellus in Laureâ Austriacâ, & Ioannes Petrus Lotichius Rer. Germanicarum lib. xi. pondo LXXX. pependisse asserunt: & hic quidem addit, Brunswicensem statuæ humero auulso, truncum reliquum curasse in monetam conflare. Quæ, Paderbornensibus ignorata, vnde illi acceperint, haud scio.

37. Ita Halberstadius, aut potiùs, qui eius facilitate abutebantur, nefarij eius commilitones, in res sacras; nec mitiùs in rerum sacrarum curatores defensoresq̄, Ecclesiastici ordinis viros, furorem exercuerunt. Et Canonici quidem ingenti pecuniâ multati. Aduersus Patres Societatis IESV (quam heretici, quippe ad ipsorum retegendas fraudes, ac flagitia reprimenda, datam à Deo militiam, præcipuè persequuntur) crudelitatem illi suam acuerant: quam ne totam effunderent, ipse fortassis potissimùm S. Liborius vrbs patronus, caeleste certè auxilium, intercessit. Hermannus Bauingius, Collegij atque Academiae, illic à Theodorico Furstenbergio Episcopo constituta, Rector, (qui etiamnum, dum hac scribimus, in viuis est, optimus senex) gnarus qui hereticorum furor, quàm ferale in sacros

S. Liborij
capsam con-
fringit,

non sta-
tuam:

Patrum So-
cietatis IESV.

facros homines eorum odium esset, Theologiæ
Philosophiæque auditores & Professores, ali-
quot diebus antè ad alia Societatis domicilia, va- aliqui antea
rijs portis vijsq; dimiserat, agrè quidem elapsos è ci- vrbe egressi,
uium manibus, vrbs portas custodientium, & hanc
Duci prædam reseruare cupientium, beneuoli in il-
lum animi pignus. Ipsemet deinde Rector, suorum in viâ male
consilio coactus, cum aliquot socijs, vrbe quoque ex- multatis
cessit. At non euasit prædonum, quos fugiebat, ma-
nus Nam Saltzuffelæ, amico oppido, in Comitatu
Zippicenti, à Godscalco Herwinckelio Hal- /Sterbergensi
berstadij centurione captus, & coniuente hæ-
retico senatu, grandi lytro multatus; eo dein per
amicos præstito, per varia pericula, demum Mona-
sterium peruenit.

38. Haud paullò grauiora perpetienda fuère ijs,
qui Paderbornæ in collegio remanserant, apud
ipsum S. Liborij corpus: nam hoc ceteraq; Eccle-
siæ maioris & aliarum spolia, in collegium no- alij domi
strum conuehi Halberstadius iusserat. Erant istic reperiti,
Sacerdotes aliquot senio doctrinâq; conspicui; ac
Fratrum Coadiutorum, qui externa opera ob- coquo exce-
eunt vnus, artis culinaria, pinfendiq; vnice peritus; pto,
quod ei collegioque saluti fuit: siquidem Hal-
berstadius eius operâ ingenioq; delectatus, colle-
gium ei (si fas est) donauit. Ceteri catenis vincti, carceri
Lipstadium abrepti ad dirum carcerē: vno dimisso mancipati,
cum publici commeatus litteris, vt multorum mil-
lium summam, vitæ captiuorum sociorum seruandæ,
flammisq; à collegio, scholis, templo arcendis
conquireret. Et corrogauit ille quidem religiosâ sem-

C

plici-

plicitate daleros mille : quibus Lipstadium allatis, irritata potius illarum harpyiarum, quam sedata est fames. Iterum ergo emissus, non sine presenti vita discrimine Monasterium venit : ubi varijs frustra tentatis, iussus est tandem à Rectore suo istic subsistere, quidquid in captiuos ac domum hostibus permittere visum Deo esset.

39. Et domus quidem, excusis fenestris, direptoq³ omni domestico instrumento, præter bibliothecam, quæ in cistas compacta, aduentu Catholici militis, arumnisq³ abripi non potuit, seruata est : illi cum S. Liborii macerati in castris corpore per varia circumducti, tandem ad Hochstum oppidum, profligato Halberstadij exercitu, cum prædâ Ducis in Casareanorum venerunt potestatem, fame, nuditate, squallore confecti, ac vermibus vndique obsiti, & Moguntiam dimissi sunt: cum prius victores lytri, quod ab ijs exigebatur, tus in se solenniter transtulissent, ad actionem hostium si quæ aliquando intentaretur, elidendam; ac dein id ipsis lytrum condonassent. Sed hæc quadrimestri post gesta. Nunc ad Ducem reuertamur.

40. Halberstadiani eo, quem diximus, successu elati, quæ iam in religiosos homines ac sacra per Westphaliam perpetrarant, publico symbolo illustare, atque orbi, quo ea animo fecissent patefaceret tunc more voluere. Nummos enim cuderunt ex auro argenteoque, insolenti planè & execratâ formâ : nam facie vnâ manus expressa erat, velut protensa è nubibus, strictum gladium vibrans, circum CHRISTIANI adscripto nomine: in auersâ parte feralis epigraphæ inerat: DEI AMICVS, MYSTARVM HOSTIS.

§. VII. Chri-

§.VII. Christianus Brunsvvicensis aliq̄
 sacrilegi puniti: recuperata
 S. LIBORII reliquiæ.

41. **V**Indicem superba crudelitas dexteram
 Numinis prouocabat. quæ Duci paucis post
 mensibus manum brachiumq; abstulit, mox & vi-
 tam, ingenti aliquoties suorum clade, vt resipisceret,
 admonito. Nam cum maiorem quam ante exerci-
 tum conflasset, non magis auro emptum, quam spe
 prædæ ac rapinarum illectum, in quo etiam No-
 bilitas Anglicana ad 300. capitum numerum reper-
 ta est; Ferdinandus Bauarus Elector Colo- Brunsvi-
 nientis, idemque Paderbornensis & Monaste- censis fuga-
 rientis Episcopus, vt prædonem è suis ditionibus tus ab An-
 mature excuteret, Anholtium è Palatinatu cum holtio &
 expedito milite euocauit, cui & copias suas aliquas Bergio.
 iunxit. Eò quoque ab Iabellâ Clarâ Eugeniâ
 Catholici Regis amitâ, Belgicarum prouinciarum
 Gubernatrice, missus cum delecto exercitu Henri-
 cus Bergius. Sed hunc vt domum reuocaret Mau-
 ritius, ne is vel Halberstadtum fortassis opprime-
 ret, vel præcipites eius conatus moraretur, Henri-
 cum Fredericum fratrem suum iussit cum ali-
 quot equitum ac peditum millibus, Diliâ amne Lo-
 uanium inter ac Mechliniam traiecto, prædas per
 Brabantiam agere, ipsiq; ad eò Bruxellæ terrorem
 ostentare. Et processit vtrumque consilium: nam cum
 plures pagos Nassouius incendisset, suos agresti præ-
 dâ onustos, quarto die Bredam reduxit, quòd & co-
 pias aliunde è præidiis Spinola, qui Bruxellæ tunc

erat, & ipsum è Westphaliâ Bergium reuocâ-
 rat. Illius tamen metu Gisekenæ obsidionem iam
 & Westphaliâ discedit: deseruerat Halberstadius: ac tunc Visurgi ad
 Hoxariam oppidum transmissio, minacibus ad Her-
 bipolensem Episcopum exaratis litteris, in Eichsfel-
 diam Moguntino subditam mouit, eamque dirum
 in modum populatus, in Fuldensis quoque Abbatis
 irrupit dittonem, è quâ ingentem pecunie summam
 exegit: inde ad Mœnum, clade, quam supra indi-
 cauimus, nobilitandum, peruenit.

Reliquias
 S. Liborij
 secum au-
 fert:

42. S. Liborij reliquias (quod mirum) secum
 perpetuò hæcenus circumuexit: an ut de ijs veluti
 triumpharet homo sacrilegus, an Westphalia infe-
 riorisque Saxonia odia veritus, si vsquam abiiecisset,
 quod ipsorum maiores ante octingentos annos vnâ
 cum Christianâ religione susceperant à Gallis pi-
 gnus, an ut curpiam Catholico Principi, quod fecit,
 eas, gratiam sibi illius conciliaturus, donaret; an
 etiam, ut potius reor, quia aliquâ adhuc tangeretur
 religione, dubitatum à multis memini. Hochlto op-
 pido, ad dexteram Mœni amnis ripam sito, potitus
 cum esset, solitâ crudelitate in ciuium eade bacchari
 militem passus est, ac circumiacentes Moguntina di-
 tionis pagos & oppida pleraque flammis absumere.
 At dum Mœno pontem imponit, superueniunt Til-
 lius & Gonsaluis Corduba, iunctis Boicis &
 Hispanicis copiis, quibus non multò antè Durlachij
 Marchionis exercitum prostrigarant. Ausus, vel po-
 tius coactus, improvisò cum ijs concurrere Halber-
 stadius; victus, & castris oppidoque exutus, vix cum
 paucis millibus, quæ de tanto exercitu superfuerant,
 ceteris

vincitur à
 Cordubâ &
 Tillios

ceteris vel hostili ferro, vel flumine haustis, ad Mansfeldium euasit, qui ei ad Darmstadium obuiam venit. Eò quoque S. Liborij reliquias, cum aliquâ argenteâ supellectile, secum traxit. Substitere Hochsti Paderbornenses captiui, qui, vt supra diximus, immeritis vinculis exempti sunt, Moguntiamque dimissi à Corduba ac Tillio.

43. Mansfeldius dein & Halberstadius, cum Mansfeldio Lotharingiam transit, cum defendi Palatinatum suis copijs posse desperarent, in Alsatiam profecti sunt, vias incendijs & malefactis notantes. Ex Alsatia per Lotharingiam, neque tam celeriter quam cauerat Dux, neque innoxie, deduxere Sedanum copias, territis Gallis, & raptim contrahentibus quas poterant copias, ne, Rege alibi aduersus hereticos bellum gerente, impressionem in eius prouincias facerent, quod suadere Dux Bullonius, Sedani Princeps, Calvinianus, credebatur. Verum ab Arausicano Principe inuitati, in Belgium descendere; vt eorum ope Berga ad Sommam, quam Spinola obsidebat, liberaretur. Hannoniam celerrime pertransuere, ne concurrere ad arma prouinciales possent, eorumque iter morari: eadem causâ, aut certe Isabellæ Eugeniæ Gubernatricis reuerentiâ, nusquam incendia miscuere, ac nihil propè vsquam maleficii intulere: ne diripere quidem pictas tabulas, quæ Mariæ montij in palatio regio erant. Quæ humanitas Mansfeldij potiùs quam Halberstadij fuisse tum ferebatur.

44. Tandem xxviii. Augusti ad Flerunium pagum, non procul Gemblaco oppido (quod veteribus Geminiacum erat) confedere. Nec longè ab ijs

ad Fleru-
uum vi-
cium

iterum pra-
lio vinci-
tur à Cor-
dubâ,

Corduba, & ipse maximis itineribus, vbi constitit eos Belgium petere, per Luxemburgiam infecutus. Postero die, qui sacer erat Decollationi S. Ioannis Baptistæ ambo exercitus primâ luce prælium inière, quod ad plures horas infestis vtrimque animis protractum. Regium Equitatum, ac legionem Hispanicam, quam, improbante Balthasare Santandero Cordubæ Legato, nimium Chiliarcha suus Franciscus Iuara promouerat, perculit nonnihil hostilis equitatus, ipso Iuara interfecto. Ad extremum, aliquot millibus suorum desideratis, fugam capessunt, seruatis tamen vtcumque ordinibus. Misus, qui prælio non interfuerat, Gaucherius equitum leuis armaturæ Tribunus, qui recedentibus instaret. Credebatur Henricus Bergius, si obuiam è Gelriâ venisset, potuisse illius exercitus reliquias confiscare. Corduba, non incruentâ partâ victoriâ, aliquot dierum indulsit militi suo quietem, inde eum ad castra Spinolæ adduxit. Miror Ioanrem Petrum Lotichium Rerum Germanic. lib. 12. cap. 4. §. 4. scribere, Brunswicensem victoriâ potitum, magnam porrò, sub fugâ Hispanorum, stragem edidisse, impedimentis, tormentisque bellicis, magnâque pecuniarum vi, spoliisque insuper Palatinatus in potestatem redactis, Bredamque delatis. Tota ferè eius ac Mansfeldij victoria fuit, effugere. Plurimi eorum milites ab rusticis deinde, dum ignari viarum, præcipue per ditionem Leodiensem, diffugiunt, trucidati. Qui saucij, quiq; egri in Regiorum manus venerunt, plerique curati in nosocomijs, vbi conualuère, gratis dimissi.

45. Halberstadius, qui S. Liborij corpus in Lo-
 manu tra-
 tharingiâ illustri viro, vt pòst dicetur, donârat, in iectâ,
 hoc pralio vltorem expertus est Deum. Etenim ei ma-
 nus, quam in numismate aduersùs Sanctos exerue-
 rat, glande plumbeâ traiecta, via labore ac iactatio-
 ne malè curata, gangrenam contraxit, vt brachiùm
 quoque recidi oportuerit. Neque verò vt Hollandico
 exercitui hic adiunctus est miles, absque morâ atque idcir-
 Bergæ obsidionem dissoluit Spinola, vt idem cò reciso
 asserit scriptor: sed quarto demum die Octobris, cum brachio:
 euocatus cum suis copijs Bergius, vti Ducum non-
 nemo prædixerat, tardiùs aduentaret; relictâ vrbe,
 Mauritio obuiam progressus, aciem in latissimè pa-
 tentibus campis explicuit. At satis Mauritio cum
 esset urbem seruasse, pralium declinavit.

46. Anno insequenti rursus numerosissimum rursus con-
 exercitum conflavit in inferioris Saxonie prouincijs flato exerci-
 Halberstadius. Idcirco in eas quoque oras Tillius^{tu},
 mouit: quem ille opperiri minimè ausus in VVest-
 phaliam, ac Rhenum versùs, celeriter discessit. Pari
 celeritate secutus fugientem Tillius, sapius extre-
 mum agmen carpsit. Instruxit ille non semel aciem:
 quod cum & Tillius fecisset, illicò elabebatur. Ve-
 rùm coactus tandem, assiduè à tergo vrgenti, Tillio
 præbere pugne copiam, die VI. Augusti MDCXXIII.
 maximè memorabili clade, ad Stadlonam West-
 phaliæ vicum, profligatus est. Tillius vix centum
 quinquaginta suorum amisit, fassus ne ad Pragam
 quidem an. MDCXX. VIII. Nouembris, tantam iterum vin-
 fuisse hostium cadem, ipseq³ suis, cum iam Dux citur à Til-
 cum aliquot expeditorum equitum turmis elapsus^{lio}

esset, ferro vt parcerent, edixit. Peditum, qui ad 20. millia censebantur, pars maxima interempta: ceteri capti, ad quinque millia; sed mox plerique dimissi, exuti armis & nisi ad portas Monasterienses à ciuibus, ac Religiosis præsertim, cibo potuq; recreati essent, ipsos quoq; fames aliaq; miserie confecissent. Equitarus plusquam dimidia pars euasit. Cæsareis cessere signa plurima equitum & peditumq;, tormenta omnia, ac commeatus vis ingens. Tanta illius victorie letitia in Belgio fuit, vt in multis vrribus sit festiuis ignibus ad plures dies triumphatum.

47. Halberstadius cum Embricam ad Araucanicum venisset, post dies aliquot collegium, quod in eâ vrbe à Cluua Ducibus fundatum habet Societas I E S V, inuisit, cum multo nobilium comitatu, ac nostros humaniter consalutauit: cumq; de nupero prælio sermo incidisset, ingenuè fassus est, clades eas sibi euenisse ob S. Liborij contemptum, ablatasq; Paderbornâ eius reliquias: Si bonum illum lenem, inquebat, suo loco quiescere siuiffemus, felicius pugnassemus. Non ideò tamen pristinam omnem ferociam exiit, quin identidem bellum renouaret. Donec tandem anno MDCXXVI. die XVI. Iunij febre extinctus est. cum quatrduo antè vermem è corpore eiecisset quatuor cubitos longum, latum digitos duos. Dissecto à medicis cadauere, cor exile & contractum repertum, sel magnum, cetera illesa.

agnoscit Dei
vindicam
ob S. Liborij
iniuriam;

moritur:

48. Hic Halberstadij exitus fuit. Neque ceteri eius impietatis hortatores atque administri caelestem vindictam euasere. Nam, vt omittam militum eius
sepis

sepiùs iteratam internecionem, coactis qui supersuè-
 re, ab eorum, quos ad necem depoposcerant, misericor-
 diâ tolerandæ vitæ praesidium emendicare; proditionis
 suæ odijq; in Catholicos luculentam mercedem
 tulerunt Paderbornenses haeretici, ab ijs ipsis, quos in
 urbem suam admiserant, suorum errorum socijs, spo-
 liati & exhausti, & Catholico dein exercitui, nudi
 obiecti ad ultionem. Saltzuffelenses verò restitutâ
 re Catholicâ, 300. daleros, quos ipsorum connuën-
 tiâ, violato hospitij iure, Halberstadiani à Patribus
 Societatis extorserant, referre ad collegium Pader-
 bornense coacti sunt; sibi gratulantes, quòd eorum-
 dem Patrum intercessione, nihil grauius, vti com-
 meriti erant, in eos esset constitutum.

49. Godscalcus autem ille, qui eos contra ius
 gentium in captiuitatem traxerat, & eorum obuën-
 tura de caelo vindictæ minas risu facetijsq; contem-
 pserat, multiplicibus infortunijs à Deo multatus, &
 incurabili percussus languore, ex militiâ reportari
 domum debuit, vt Saltzuffelensibus ciuibus suis
 egregium Diuina vindictæ spectaculum daret. Inde
 ille à Rectore Paderbornensi, iam in collegium suum
 restituto, incendijs, quæ patiebatur, restinguendis
 cereuisiam petiitum misit, sperans se illâ subleuari
 posse. Misit ei Rector, iniurias hoc beneficio mu-
 nerans, vasculum octodecim circiter amphorarum.

Quod ad S. Liborium propriè pertinet; qui pri-
 mus in basilicam Cathedralẽ, captâ Paderbor-
 nâ, equo ingressus erat miles, is sub exitum anni
 MDCXXIV. Neuhusij ad Paderæ Lupiæque
 confluentes, captus, atque ob id aliq; crimina, sup-
 plicio

sed ante
mortem
conuersus:
operã P.
Friderici
spee tunc
philosophi:
am docen-
tis pader-
bornæ.

S. Liborij
Reliquia
quasite,

inuenta ac
relata ab
Erlewinio;

(qui histo-
riam scri-
psit,

& S. Liborij
gloriam de-
fendit)

plicio affectus est. Visit captiuum Sacerdos è Socie-
tate, & ferocem ac barbarum hominem induxit, vt
fidem Catholicã amplecteretur, ac magno sensu pie-
tatis mortem lubens pro scelerum suorum expiatione
oppeteret, aliè in animum demisso aeternorũ suppli-
ciorũ metu, ex tormentorũ inter fidiculas toleratorũ
memoriã, nostro identidem illa efficaciter inculcante.

50. At Paderbornenses Canonici de sancti Pa-
troni sui corpore, vbi terrarum illud abiectum re-
lictũmve ab Halberstadio esset, inquirebant,
vnã cum Serenissimo Antistite suo, ac plurimos in
varias plagas nuntios, reliquias peruestigatum, di-
miserant. Primus vbi ea attinerentur, Electori indi-
cauit vir nobilis, Ioannes Carolus Erlewinus,
Ordingæ oppidi, castriq; Linnenis in diœcesi Co-
loniensi Prætor; quem ad eas ab Ottone Philippo
Ringrauius eiusq; coniuge repetendas Elector alle-
gauit. Idem postea summã fide & breuitate, quo pa-
cto eas Ringrauius acceperit, ac honorificè habue-
rit, ipseq; ab eo obtinuerit, ad Electorem Germanicè
scripsit. Quem eius commentarium, vel epistolam,
Latine vertit, ac nobiscum communicauit Ioannes
Grothius noster.

51. Idem porrò Erlewinus S. Liborij Vitam
ac gloriam in aliquot digestam capita, opposuit in-
fami ac sacrilego scripto, quod heretici eodem tem-
pore, in S. Liborij opprobrium, ediderant, typis Hol-
landicis ac sculpturã elaboratum. Digesta erat Er-
lewinij Liboriana gloria in capita omnino de-
cem: prioribus quinque vita omnis ac sepultura
S. Liborij continebatur: sexto ac septimo Eleuatio
&

*Et Translatio : octavo Paderbornæ expilatio, ablata
 reliqua, Halberstadij insolens moneta, clades : nono
 in arce Neouillariensi impensus honos reliquijs à Rin-
 grauij familiâ & accolis, quorum multis collata di-
 uinitus beneficia sanitatis, aliâque: decimo eadem per
 Erlewinium recuperatæ, Ecclesiæ suæ restitutæ, in-
 tra pretiosam condita ex auro atque argento thecam,
 quam pretio octo millium aureorum, fieri curâ- pretiosa the-
 ca inclusa.
 rat Wilhelmus à Westphalen, illustri genere vir
 ac dignitate, Archisatrapa diocesis Paderbornensis,
 ac legionis vnius in Catholico Principum exercitu
 Tribunus.*

53. *Isthæc porro cœpta anno MDCXXII. cum è
 Palatinatu abiisset in Belgium cum Mansfeldio
 Halberstadius, atque hic brachio, vt retulimus, es-
 set truncatus: peracta demum anno MDCXXIII. post Reductionis
 anniuersa-
 ria memo-
 ria 28. Oct.
 Procerum Imperij conuentum Ratisponæ habi-
 tum, in quo Maximilianus Dux Bauariæ Elector
 à Cæsare renuntiatus, abdicato Palatino. Et quidem,
 vt infrà ex ipsius Erlewinij epistolâ patebit, die xv.
 Iunij in fines Vbiorum reportatæ reliquiæ sunt. Ve-
 rùm Ecclesiæ Paderbornensi non nisi quatuor post
 mensibus restitutæ. Consignata rei memoria in re-
 centi Kalendario ad diem xxviii. Octobris, his
 verbis: Reductio reliquiæ S. Liborij.*

§. VIII.

§. VIII. S. LIBORII *Reliquiæ
Ameriam deportatæ.*

*Ameriam
urbem an-
tiquam,*

*Et præclaris
alumnis ce-
lebrem,*

54. **A**Meria vrbs est Vmbriæ, longè ante urbem Romam condita, nec vana ostentans argumenta vetustatis, murorum partem, ac fundamenta edificiorum: ceterùm ipsa in colle sita, optimo circum agro, ad Tiberis ripam vtramque diffuso olei, vini, ac tritici ferace. Sed maior ab ipsis ciuibus gloria. Testatur Leander Albertus, præclara ingenia tam multa nomen Ameriæ nobilitasse, vt omnium commemoratio longissima foret. Vt enim omittam prudentiæ, pietatis, atque eruditionis opinione clarissimos nuper Antistites, Marianum Victorinum, Bartholomæum Ferratinum Cardinalem, eiusq; patrum Baldum Ferratinum; non vno loco laudatus à nobis in nostro de Sanctorum Actis opere est Antonius Maria Gratianus è Burgo Sancti sepulcri, Episcopus Amerinus. qui inter alia doctrine sue monumenta, res gestas illustrauit S. Secundi Martyris, qui i. Iunii colitur; S. Hymerij Episcopi, qui xvii. S. Firmiæ Virginis Romane xxiv. Nouembris coronate martyrio vnà cum Vrlicino Licitore, atque Olympiade Prefecto, cuius memoria agitur i. Decembris Horum ille, Deiq; in illis, gloriam amplificare studuit, eruditione, prudentiâ, religione clarissimus Præsul.

55. Illius siue institutione formatus, siue prouocatus exemplo, Peregrinus Carlenus Amerinus
Abbas

Abbas S. Mariae numerum nuper ac gloriam augere patriae suae tutelarium Diuorum conatus est. Nam à Peregrino quia Monasterium VVestphaliae urbem, Regum Hi- Carleno spaniae ac Galliae, Caesarisq; & aliorum Principum Abb. Feciales de vniuersa Christianae Reip. pace deliberaturi, conciliantibus Pontificis Maximi ac Vencorum Legatis, conuenerant; ipse quoque eò, cuiuspiam acturus Principis causam, se contulit. Neque verò itineris ac laboris pretio frustratus est, etsi reliqui conuentus eiusmodi exitus futurus videatur, quem non creditura facile sit posteritas. Sed tamen quodcumque aspernantium pacem ius ac fortuna erit, fructum operæ Carlenus magnum tulit, in patria suae salutem, Diuorum honores, redundaturum. Nam dum Monasterij agit, à Canonicis Ecclesiae Pader- S Liborij bornensis, annuente quoque ipso Electore Coloniensi Reliquia à eorum Antistite, die IX. Iunij an. MDCXLVI. aliquas Paderbor- S. Liborij (cuius & ipse & frater eius Augustinus nensibus ob- tentæ, Carlenus, Canonicus Amerinus, presentem opem in nephriticis leniendis doloribus erant experti) Reliquias impetrauit: duas nimirum è sacro illius corpore particulas, tibiae alteram, indicis longitudine; alteram cranij pollicis ferè diametrum equantem.

56. Has illè Reliquias in Italiam per virum re- missæ an. ligiosum è Patrum Capucinatorum Ordine F. Bona- 1646, uenturam misit, in Cathedrali ecclesiâ Ameriae locandas. Quâ occasione, vt ex Illustriss. Episcopo Neritonensi Fabio Chisio, Innocentij X. Pontificis Maximi ad eum, quem dixi conuentum Legato di- magnâ pietati, magna erga S. Liborium Italarum existere tate hono- pietas cœpit; vt ingens turba populorum, atque è sacro rara; quoque

*sculpta eius
imago:* quoque Cardinalium collegio nonnulli, & alij Prin-
cipes, ad eum venerandum Ameriam ventitent.
Curavit idem Abbas Carlenus, Capituli Amerini
rogatu, eiusdem Diui imaginem, vti Paderbornæ pin-
gi solet, in aes incidi, & Gauderio Polo de Casciâ,
Amerino Antistiti dicauit: cuius imaginis vndique
per Italiam exempla expetuntur, certis identidem
hominibus, qui ea impetrent ac deferant, Ameriam
allegatis.

*Vita hîc
seorsim edi-
ta:* 57. Vir idem religiosissimus, suo me potissimum
hortatu permouit, vt S. Liborij res gestas, miracula,
translationes, quas non nisi ad xxiiii. Iulij in Opere
de Sanctorum Actis statueram in lucem proferre,
recognoscerem ac seorsim ederem.

*donationis
instrumen-
tum:
exceptionis
celebritas.* 58. Publicum instrumentum quo donatas à Pa-
derbonensibus eas Reliquias fuisse constet, Monasterij
legitimè confectum, cum Actis Ecclesie Amerina
dabimus.

§. IX. Solennitas, quâ S. LIBORII
reliquiæ ab Ecclesiâ Amerinâ
exceptæ.

*S. Liborij
reliquia, an.
1647. 12.
Maij,* 59. **A**llatis Ameriam S. Liborij reliquiis, so-
lenni supplicationi, quâ in basilicam Cathe-
dralem deportarentur, destinata dies xii. Maij, quæ
eo anno, à Christi ortu MDCXLVII. Dominica erat,
tertia post Pascha, quâ & celebritas agebatur S. Ma-
riæ de Foce; eo consilio delecta ab Gaudentio
Polo eius vrbis Antistite, vt qui sacrum illum lo-
cum pietatis ergo visissent exteri, ijs deinde in urbem
venire,

venire, & supplicationi, quæ horâ XXI. inchoanda erat, interesse fas esset.

60. Prædie secundâ noctis horâ, in futura solennitatis indicium, compulsata sunt templorum omnium, ac cœnobiorum vrbis totius campanæ: vt religioso eo sonitu plebis permouerentur ad pietatem animi, sensumq; ex eo secuturi triumpho præciperent. Sacrarum adiuu valuis, locisque alijs publicis, affixum erat programma, quò Episcopus Religiosos populûmq; inuitabat ac hortabatur, vt frequentes adessent, oblatûmq; sibi caelestem thesaurum, promptâ deuotione, reddendis Deo gratijs, ipsius Diui implo-
inuitato populo,

61. Dominicâ verò cantata sub horam XVIII. præclaro symphonicorum concentu Vesperæ sunt. *post Vesperas*
 Aderant cum Episcopo Anciani (ita IV Viri qui supremum Magistratum gerunt, quasi Seniores, appellati, alibi Priores, aut Consules) vrbisque Gubernator: confertum populo templum erat, omnis sexus, ordinis, ætatis: conuenerant quotquot inscripti sodalitijs, siue fraternitatibus, vt vocant, prælato proprio cuiusque labaro, saccis de more induti: ornabant solennitatem eius vrbis Religiosi omnes, pars in templum ingressi, pars coacti foris subsistere.

62. Peractis Vesperis, ordinata supplicatio est, *instituta*
 multitudo omni in locos suos ac procedendi seriem *supplicatio-*
 distributâ. Antea iam tabernaculo pretioso inclusa *tione*
 Reliquia, à P. Bonauenturâ Capucino ad S. Fran- *ad templum*
 cisci adem tacite erant deportata. Nam inde eas *S. Francisci.*
 supplicantes vt ad Cathedrale templum transferrent, statutum fuerat.

63. Pri-

precedenti-
bus sodali-
tatis ciuium,

63. Prima processu Sanctissimi Sacramenti
sodalitas, quae trecenta circiter censebat capita, albo
sodalium inscripta. Eam sodalitas mortis seque-
batur, hanc SS. Ioannis & Pauli, tum S. Rochi,
S. Sebastiani, Misericordiae, S. Augustini, S. Fir-
minae: singulis praeter proprium labarum, Crucifixi
effigies, aliaque publici decoris insignia praesere-
bantur.

Religiosis,

64. Inde Religiosorum coetus: Capucini Patres
omnino XVIII. Augustiniani excalceati, Augustinia-
ni Antiqui; Franciscani Reformati, qui nostratibus
appellantur Recollecti; ac postremo Conuen-
tuales Ordinis eiusdem.

Clero secu-
lari,

65. Sequebatur basilicae Cathedralis Capitu-
lum, Cruce praelata: anteibant XII. adolescentes de
Seminario Patrum Somaescorum: deinde Clerus
omnis, Presbyteri ac Pastores totius urbis: tum Ca-
nonici, quos Episcopi Vicarius sequebatur inter duos

Canonicis;

utrimque Canonicos medius: ipseque tandem Episco-
pus, pontificali cappâ indutus, claudentibus ei de
more latera duobus, qui dignitatem gerere in
Capitulo dicuntur. Post hos Illustrissimi DD.
IV Viri Anciani, ac Gubernator, illorumque Ta-
belliones, & qui ex Officio quique de familiâ singu-
los affectari solent: postremo multitudo propè innu-
merabilis Nobilium, ciuium, opificum, tum qui in
vrbe degebant, tum quos aliunde sua pietas publi-
caque deuotio exciuerat.

sequente
Nobilitate
& populo.

66. Ut ad S. Francisci eadem supplicatio perue-
nit; ad episcopale solium, isthic iam paratum, Anti-
stes accessit, cappâque depositâ, pluuiiale & mitram
sumpsit.

sumpsit: postea ante principem aram, de manibus ibi ab Epi-
P. Bonaventuræ tabernaculum, intra quod condi-
ta Reliquiæ erant, accepit, piæque exosculatus, supra ^{tari collo-}
aram collocavit, insigni apparatu ornatam, accensis ^{cata,}
in eâ viginti prægrandibus cereis. Dein à gemino
musicorum choro, egregiâ symphoniâ, decantata est
in S. Liborij laudem antiphona.

67. Eâ finitâ, processere supplicantes versùs tem-
plum Cathedrale, eodem quo aduenerant ordine. Ad ^{tum plerisque}
valuas Franciscanæ edis collocarat Augustinus ^{albas faces}
Carlenus Canonicus Sacerdotes duos, qui singulis ^{gerentibus,}
supradictorum sodalitorum Confratribus ut vul-
gò se appellant, ac Religiosis, & plerisque Nobilibus,
aduenis æquè ac vrbanis, faculam è cerâ virgine tra-
derent: Canonicis verò ac Præsidibus religiosarum
congregationum, nec non Ancianis & Gubernatori,
fax trilibris est data, ut & duodecim adolescentibus
Nobilium liberis, qui Angelico cultu ornati, ele-
ganti ordine sacras Reliquias præcedebant, quas ab eodem
Antistes sub magnificâ vmbellâ, tabernaculo inclu- ^{deportata,}
sas, gestabat.

68. Milites prædiarij, ex occasione hibernorum
hoc anno ibi collocati, omnes in aream, quæ ante eam
eodem sita est, educti, pulcherrimo ordine dispositi, si-
mul atque in conspectum venerunt Reliquiæ, edito
à Centurionibus signo, eas festiuâ schlopetorum dispo- ^{militariter}
sione consalutarunt. ^{salutate,}

69. Ducta supplicatio est ad omnes Amerinæ
vrbis ecclesias ac cœnobia sanctimonialium. Ac pri-
mùm S. Elisabethæ, Ordinis S. Claræ, adita ades, ^{per Religio-}
exquisito apparatu ornata, altaribus omnibus cereo- ^{sarum tem-}
pla circum- ^{pla circum-}
tum lata,

rum ac facum multiplici splendore collucentibus. Hic in summo altari positum ab Episcopo Reliquiarum tabernaculum, dum à Religiosis ac musicis, consonante organo, antiphona de S. Liborio cantatur. Dein sublatis in altum ductisq; in crucem Reliquiis, populo Episcopus benedixit. Tum ad S. Monicæ cœnobium Virginum instituti Augustiniani itum, quibus eâ quoque ceremoniâ benè precatus est Antistes.

musicâ honorata,

70. Locuplete ornatu conuestitum Patrum Augustinianorû templum erat, ac domus: è quâ prætereuntes reliquiæ egregio musicorum concentu salutatae sunt. Idem à cœnobiis S. Magni, ac S. Stephani, utroque monacharum Ordinis Benedictini, factum: quibus benedictio, ut antè alijs, impertita. Ventum deinde ad monasterium SS. Catharinæ ac Ioannis Euangelistæ, quod scæminæ religiose Ordinis S. Benedicti incolunt: quæ ad reliquum templi, sanè prædiuitem, ornatum, variâ schloporum maiorû displosione honorari sancti Præsulis exuuias curarunt.

et displosione bombardarum,

ad templum Cathedrale allata,

71. Quæ ante basilicam Cathedralem iacet area, varij tenebant cunei militum, iucundo ad speciem situ: à quibus tum schlopi maiores displosi, tum alia bellica instrumenta ad Diui honorem adhibita. Erat ipsa basilica splendidissimè ornata. Ad honestandas quippe Reliquias, nullis expensis Antistes ipse ac Capitulum ciuitasq; pepercerant.

datâ benedictione,

72. Positum itidem in summo altari tabernaculum ab Episcopo est, cantataq; à musicis antiphona, dum intereâ in templum areâmq; omnis conuenit supplicantium turba: cui ut benè precatus Episcopus est; Reliquiæ ad sacellum Sanctissimi Rosarij

tij delata, intraq; armarium condita sunt, ad eam
 rem preparatum, ternis dein clauibus occlusum, qua- ^{recondita,}
 rum vna penes Episcopum asseruatur, altera penes
 Capitulum; tertiam habet Canonicus Carlenus:
 donec eius, fratriq; Abbatis sumptu, nouum con-
 struatur sacellum S. Liborij honori dicandum: dum para-
 cuius hic reliquias ad patrie ornamentum ac presi- ^{tur sacel-}
 dium, ab Ecclesia Paderbornensi obtinuit: qua tanto ^{lum:}
 totius Vmbriae plausu accepta sunt, vt per omnem
 late Italiam eius rei sparsa sit fama, & inflammatis
 hominum animi eximia erga nouum hunc Tutela-
 rem, & contra nephriticos dolores patronum,
 pietate.

73. Et verò iam nunc haud pauca memorantur ^{insperata eo}
 eius patrociniò obtenta diuinitus beneficia. Illud cum- ^{die sereni-}
 primis prodigij simile habitum, quòd cum maxima ^{tas.}
 esset auræ intemperies imbrésque assidui, eo presertim
 die, in quem solennis indicta erat Reliquiarum trans-
 latio, simul inchoata supplicationis est pompa, subita
 extiterit planeq; insperata serenitas.